

Juryrapport PrinsjesBoekenprijs 2026

Diederik Baazil, Cagan Koc – *De belangrijkste machine ter wereld: Hoe ASML verweekeld raakte in een internationale machtsstrijd* (Prometheus)

De belangrijkste machine ter wereld leest als een trein, terwijl het complexe zaken behandelt. Het boek biedt inzicht in de internationale machtsverhoudingen waarin de rol van technologie en het bedrijfsleven steeds dominanter worden. Baazil en Koc laten overtuigend zien welke rol ASML - en daarmee Nederland - speelt in dit geopolitieke geweld. Het is een boek dat je ook mensen die minder met politiek bezig zijn, met plezier cadeau doet.

De jury is onder de indruk van het uitstekende researchwerk en de originele onderzoeksjournalistiek. De auteurs weten een technisch en complex dossier toegankelijk te maken voor een breed publiek. Het boek bespreekt even gemakkelijk hoe het er in de fabriek in Veldhoven aan toegaat als het machtspeel tussen China, Nederland en de Verenigde Staten. Zo krijgt de lezer bij de reconstructie van de exportbeperkingen rond ASML het gevoel naast Mark Rutte, zijn rechterhand Geoffrey van Leeuwen en Wopke Hoekstra in de Oval Office te zitten, tegenover Joe Biden, Jake Sullivan en Antony Blinken. De geschetste taferelen vormen uitstekend materiaal voor een spannende verfilming.

De actualiteit en het gewicht van het onderwerp zijn een grote kracht. Terwijl veel politieke boeken zich richten op de dagelijkse Haagse ruis – wéér een nieuwe partij of het zoveelste politieke incident – gaat dit boek over ontwikkelingen die bepalend kunnen zijn voor de toekomst van Nederland en Europa. Het gaat over technologie, over macht, maar ook over werkgelegenheid en de ongekende mogelijkheden van de meest geavanceerde lithografie. Tegelijkertijd laat het zien hoe sterk de internationale chipindustrie op elkaar is aangewezen.

De belangrijkste machine ter wereld is een boek waarvan je zou willen dat alle politici het lezen. Een tegengif voor het dagelijkse politieke gedoe. Een boek dat kan helpen onze blik te verbreden, naar de grote geopolitieke ontwikkelingen waarin Nederland een grotere rol speelt dan veel mensen zich realiseren. Juist daarom hoort dit werk bij de beste politieke boeken van het afgelopen parlementair jaar.

Coen van de Ven – *Een links verhaal: Hoe GroenLinks en PvdA ondanks alles één werden* (Das Mag)

Een links verhaal is knap geschreven, goed gedocumenteerde, uitstekende eigentijdse analyse van de staat van de sociaaldemocratie. Als een vlieg-op-de-muur zit Van de Ven dicht op de gebeurtenissen en dringt hij door tot de haarvaten van de partijorganisaties van GroenLinks en PvdA. Terwijl hij bijna ongelimiteerd toegang heeft tot de centrale figuren uit beide partijen, blijft Van de Ven toch op gepaste afstand. Daardoor krijg je als lezer een goed beeld van wat er binnen beide organisaties gebeurt. Deze distantie is des te knapper als je bedenkt hoe kort de beschreven gebeurtenissen nog maar achter ons liggen. Het boek weet zo goed hoofd- en bijzaken te scheiden - waar soms de schijnbare bijzaken juist de hoofdzaken blijken! - dat het voelt alsof het al veel langer geleden is geschreven, terwijl het tegelijkertijd een zeer actueel

tijdsdocument is.

Dat Van de Ven zo dicht op de organisaties zit, is een grote kracht van het boek. Hij maakt invoelbaar waarom dingen gebeuren op het moment dat ze gebeuren. Dat is geen geringe prestatie, want het samengaan van GroenLinks en de PvdA is een fascinerend experiment: twee complexe organisaties, met elk hun eigen geschiedenis, cultuur en eigenzinnige figuren, proberen in relatief korte tijd en onder hoge politieke druk samen een nieuwe politieke beweging te vormen.

Razend interessant is hoe twee zulke verschillende organisaties met elkaar proberen samen te gaan en de vraag welke partij daarbij eigenlijk in de andere opgaat. Die vraag is opnieuw actueel nu moet worden besloten bij welke Europese partijfamilie en fractie in het Europees Parlement de gezamenlijke beweging zich aansluit: bij de meer bestuurlijke Progressieve Alliantie van Socialisten en Democraten (S&D) of bij de meer idealistische en radicalere Groenen.

Sterk is dat Van de Ven het proces beschrijft vanuit een aantal hoofdpersonen. Neem Frank van de Wolde, voorman van RoodGroen en stille aanjager van het fusieproces – inmiddels is hij kandidaat voor het partijvoorzitterschap. Of Marjolein Moorman, die als succesvol Amsterdams politica al helemaal voor zich ziet dat zij de kar gaat trekken in Den Haag en de eerste vrouwelijke premier van Nederland wordt. Van de Ven houdt gepaste afstand en geeft hoofdpersonen de ruimte om voor zichzelf te spreken, zodat de lezer zelf zijn oordeel vormen kan. Dat maakt het boek evenwichtig, smaakvol en kritisch. Tegelijkertijd blijft het boek niet steken in partijpolitieke details, waardoor het een relevante analyse blijft van een politieke ontwikkeling die nog volop gaande is. Met recht een van de beste politieke boeken.

Dik Verkuil – *De ongenaakbare Bolkestein (1933-2025)* (Prometheus).

Eén van de conclusies die zich na het lezen van *De ongenaakbare Bolkestein* boek opdringt, is dat Frits Bolkestein een vat vol tegenstrijdigheden was. Hij beschikte over een uitstekende politieke intuïtie, maar had op bepalende momenten moeite met het politieke handwerk. Bolkestein was enerzijds een rechtse houwdegen, maar ook onvoorspelbaar en origineel, bijvoorbeeld in zijn steun voor de cultuursector. Als politiek leider van de VVD bracht hij zorgen van de gewone man onder de aandacht, terwijl hij zelf nauwelijks tot *small talk* in staat was, in veel opzichten wereldvreemd was (zonder vrouw in huis was hij niet in staat om zijn gasten koffie voor te schotelen) en volstrekt ongeschikt was voor optredens in amusementsprogramma's op tv.

De lezer treft zeker geen hagiografie, maar krijgt al lezende wel degelijk sympathie voor een man die als rechtlijnig, excentriek en elitair bekend stond. Bolkestein was autonoom in z'n keuzes en onderwerpen, op een bepaalde manier vernieuwend en vooral erg productief. We zien ook een ontroerende kant van hem, wanneer hij zich meermaals als mentor ontfermt over zijn pupillen. Dat Bolkestein geen doorsnee politicus was, blijkt wel uit het feit dat hij toneelstukken recenseerde terwijl hij fractievoorzitter was. Hij liet zich nadrukkelijk een intellectueel imago aanleunen, maar zei ook dat hij een praktijkman was - een koopman - en dat voor intellectuelen geen plaats is in de politiek. In een van de tragischer stukken van het

boek beschrijft Verkuil indringend hoe het *magnum opus* dat Bolkestein in zijn latere leven alsnog voltooide, een slechte ontvangst krijgt.

Dik Verkuil is erin geslaagd om van dit boek – tevens zijn proefschrift – een absolute pageturner te maken door de kleurrijke anekdotes, eigen onderzoek en heldere analyses. Verkuil doet dit op een zeer transparante manier, waardoor duidelijk is wat de feiten zijn en wat het oordeel is van de auteur. Deze biografie is niet alleen een kennismaking met de mens en politicus Frits Bolkestein – een van de meest prominente politieke figuren van de afgelopen veertig jaar – maar werpt ook nieuw licht op recente en minder recente episodes uit de Nederlandse politieke geschiedenis. *De ongenaakbare Bolkestein* raakt aan tal van actuele onderwerpen, zoals de omgang met populisme, religie, de rol van de EU en de manier waarop migratie de samenleving verandert. Daarmee is deze biografie een onmisbaar document dat de huidige politiek in context plaatst, maar ook een spiegel en zelfs een voorbeeld biedt. Daarmee is ook dit boek met overtuiging een van de beste boeken van het afgelopen parlementaire jaar.

Afrondend

Het afgelopen parlementaire jaar leverde een uitstekende oogst op aan politieke boeken. Het samenstellen van tien titels op de longlist was dus een keuze uit luxe: het was een prachtig gevarieerd boeket aan boeken. De jury was zelfs unaniem in de keuze voor deze drie boeken op de shortlist. Alle drie de boeken geven je nieuwe inzichten, zijn gebaseerd op eigen onderzoek en zijn een feest om te lezen. Met zulke uitstekende boeken werd de keuze voor de nummer één zeker niet gemakkelijk. Uiteindelijk koos de jury voor een boek dat van al die zaken wellicht het meeste biedt. Een boek dat door het jarenlange onderzoek de meeste nieuwe inzichten geeft en door zijn grondigheid een blijvend monument is voor een van de meest beeldbepalende politici van de afgelopen decennia.

De winnaar van de PrinsjesBoekenprijs 2026 is *De ongenaakbare Bolkestein*!

De jury van de PrinsjesBoekenprijs 2026 bestaat uit Boris van der Ham, Nynke de Zoeten en Bastiaan Rijpkema.